

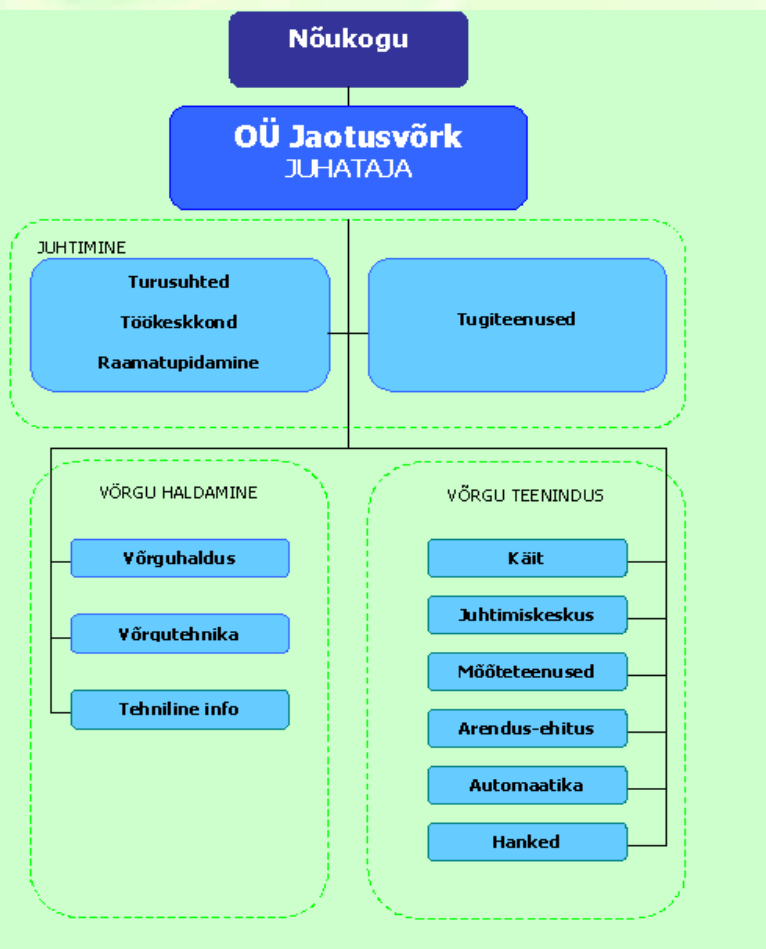
Energiasüsteemi strateegiline arendamine

Võrguettevõtete strateegia Nutikas elektrivõrk

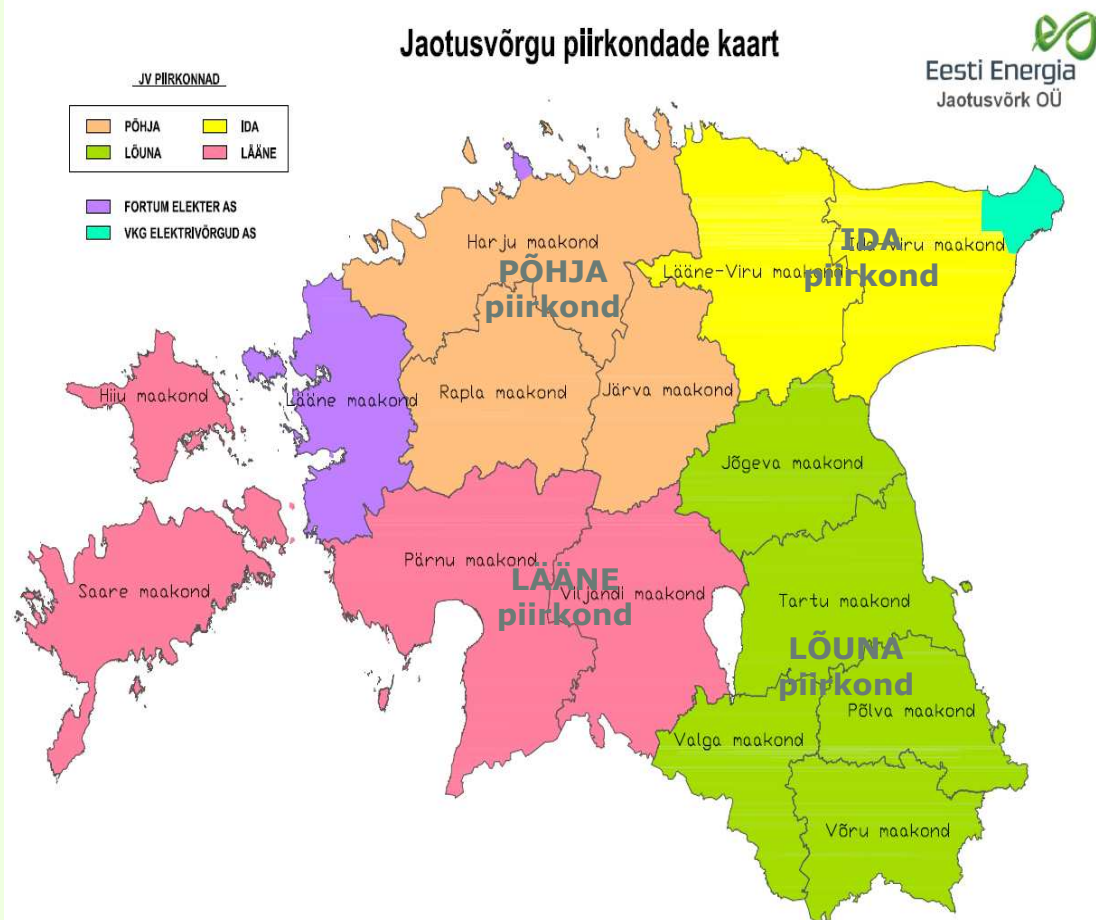

Innar Kaasik / Margus Sirel
Tallinna Tehnikaülikool
2009

Jaotusvõrk

Jaotusvõrgu piirkondade kaart

Teemad

Võrguettevõtete strateegia

- Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis
- Strateegilised eesmärgid jaotusvõrkudes
- Võrguhalduse põhimõtted investeerimisel
- Investeerimisvajadus
- Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

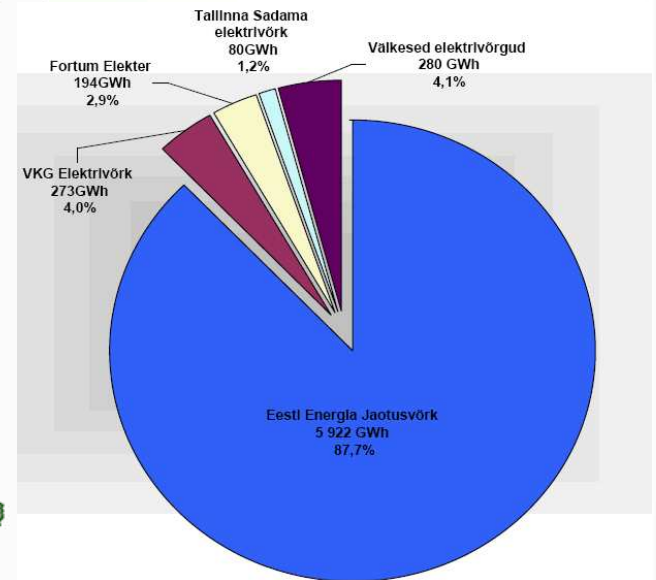
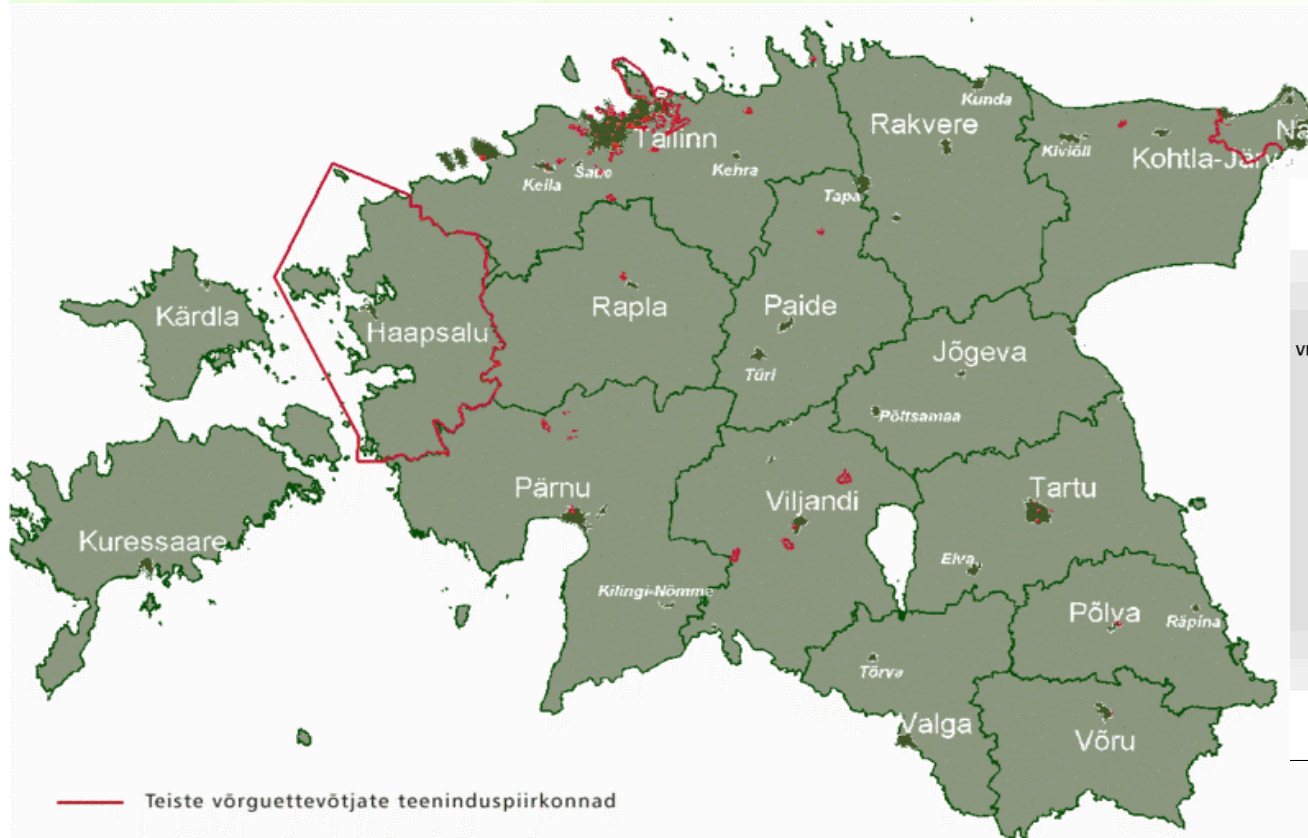
Nutikas elektrivõrk

- ...

Lähipiirkonna energiasüsteem

Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis

Ülesanne:

- Olenemata turuosast on ülesandeks jaotada elektrienergia laiali kõigile tarbijatele

Teemad

Võrguettevõtete strateegia

- Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis
- **Strateegilised eesmärgid jaotusvõrkudes**
- Võrguhalduse põhimõtted investeerimisel
- Investeerimisvajadus
- Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

Nutikas elektrivõrk

- ...

Strateegilised eesmärgid aastaks 2013/14

I EDUKAS ORGANISATSIOON

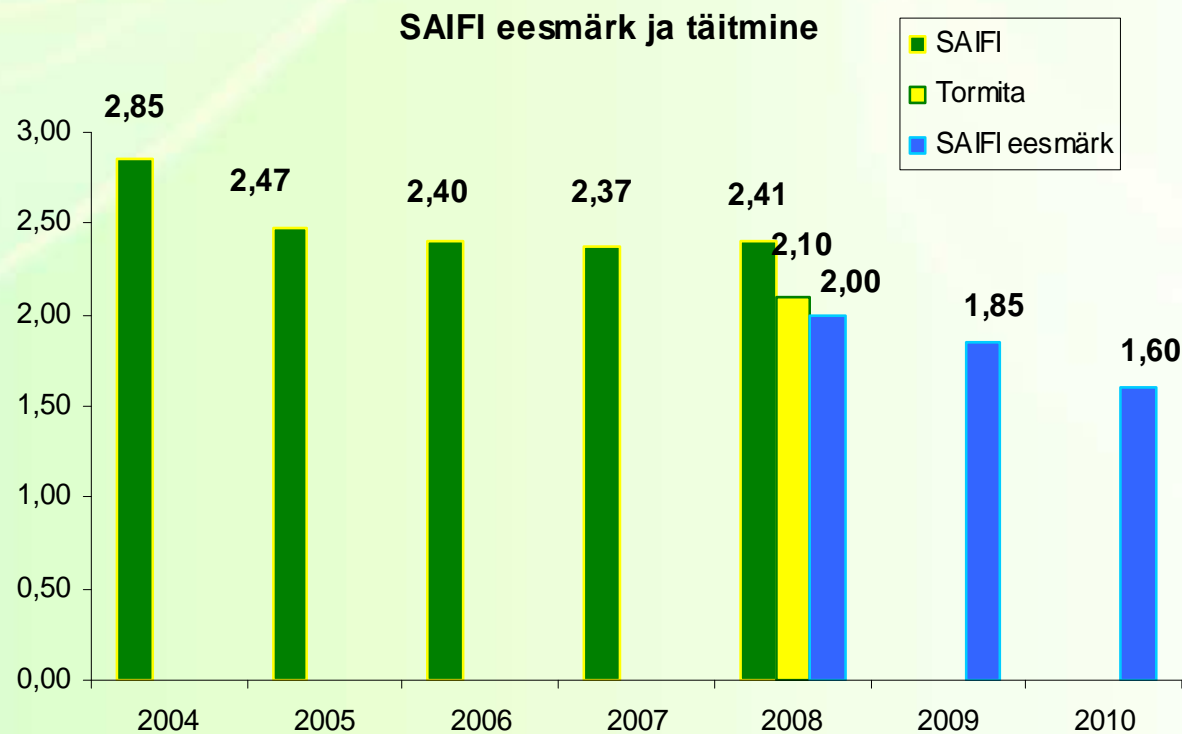
1. EVA positiivne;
2. Reguleeritud vara tootlikkus **ROIC** 7,9 %;
3. Töötajate rahulolu suurendamine, indeks on 65;
4. Võrguhalduse tarkvara on juurutatud ja kasutusele võetud.

II TÖÖKINDEL ELEKTRIVÕRK

5. Klientide rahulolu elektrivõrguga on suurenenud, indeks on 85%;
6. **SAIFI** on 1,40 ja **SAIDI** on 90 min
7. Tehnilise- ja kommertskaotase tase on alanenud, indeks on 6,3%

SAIFI täituvus ja prognoos

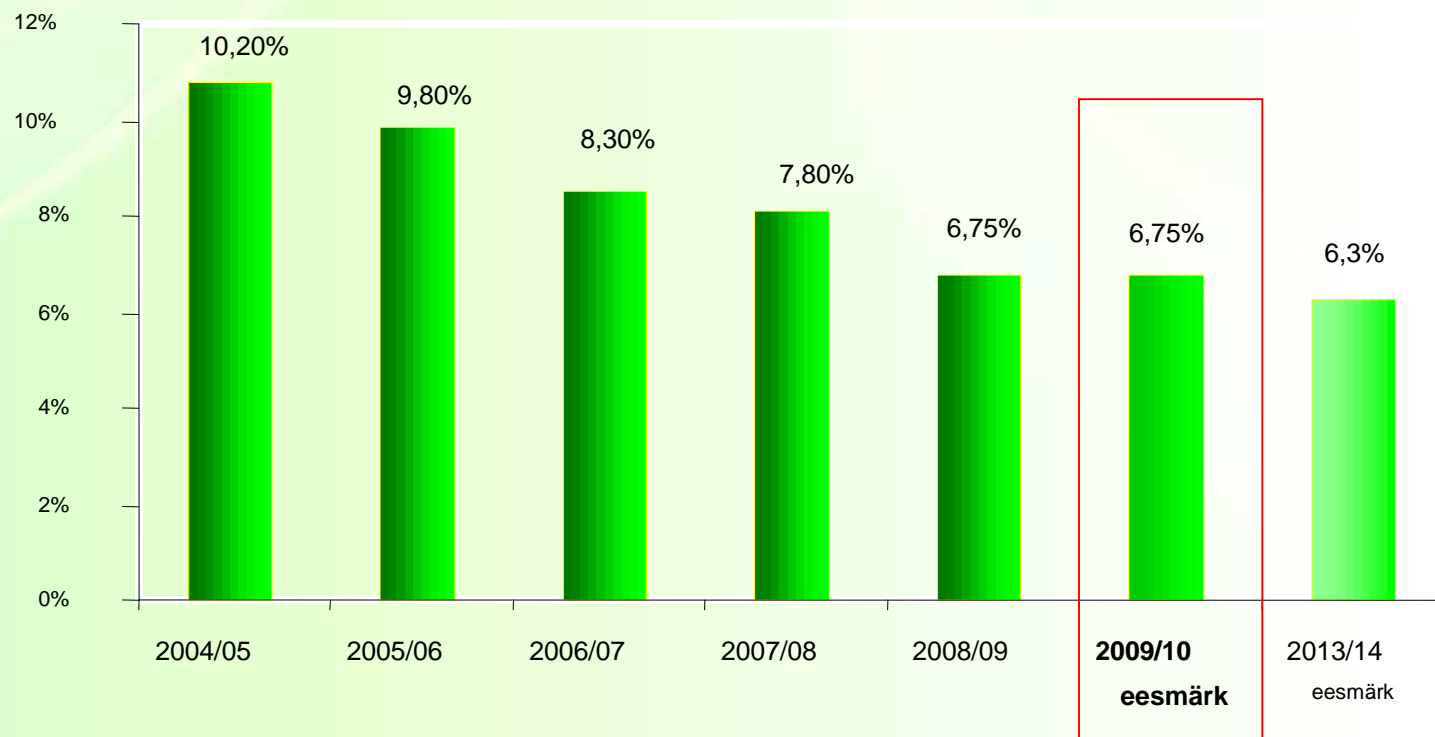
Elektrivõrgu automatiseerimine:

- Mastivõimsuslüliteid paigaldati 73, tuleb 136;
- kaugjuhitavaid koormuslüliteid paigaldati 21, tuleb 39;
- kaabelliinide rikkeindikaatoreid paigaldati 73, tuleb 100;
- õhuliinide rikkeindikaatoreid paigaldati 400, tuleb 299.

Elektrienergia kadu

Tehniline- ja kommertskadu kokku = El. energia kadu

Võtmesõnad:

- Kaopiirkondade loomine;
- Uut tüüpi KP/MP trafod;
- Elektrienergia omavolilise tarbimise välja selgitamine.

Eesti Energia

Läti ja Leedu indeksid

AS Sadales Tikls

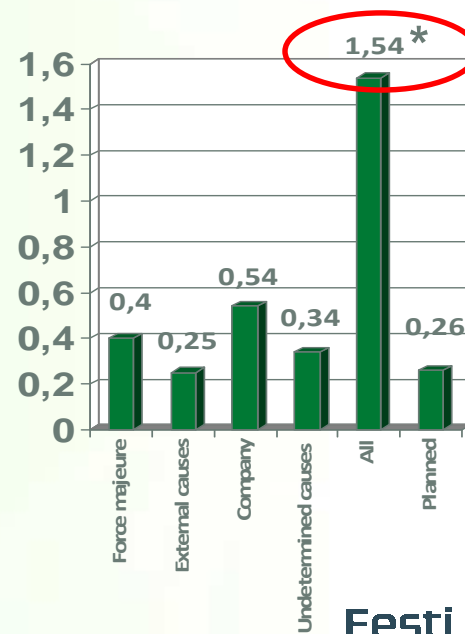
Year	Planned		Unplanned	
	SAIFI	SAIDI	SAIFI	SAIDI
2009 *	0.66	194	1.61	215
2008	0.94	261	2.01	236
2007	0.83	237	2.18	269

* - SAIDI, SAIFI for 9 months

Strateegilised eesmärgid:

Rate	VST KAD GYVENTI BŪTŲ ŠVIESIAU	RST RYTI SKAIDUMAS IR TINKLAI
SAIDI	96 min.	77 min.
SAIFI	1.29*	0.93*

* - sisaldab plaanilisi katkestusi, mis näitab indekseid "paremas valguses"

Teemad

Võrguettevõtete strateegia

- Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis
- Strateegilised eesmärgid jaotusvõrkudes
- **Võrguhalduse põhimõtted investeerimisel**
- Investeerimisvajadus
- Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

Nutikas elektrivõrk

- ...

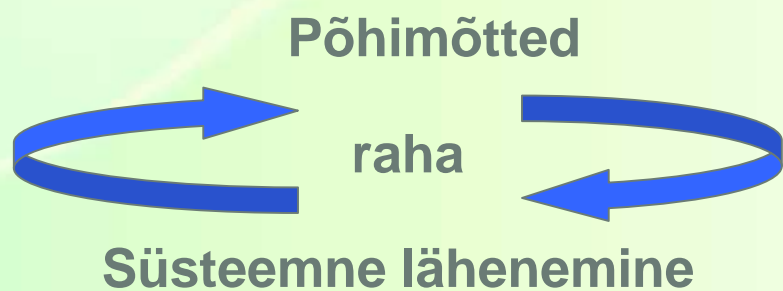
Võrguhaldamise põhimõtted

Põhilised küsimused:

- kelle/mille jaoks?
- millise tähtajaga?
- millise raha hulgaga?

SAIFI   CAIDI
Tootmine   SAIDI
                Toite reserveerimine
Kodu / Äriklient
                Tarbimine

Põhimõtted
ja
süsteemne lähenemine
+
raha teostamiseks

Dokument valmis 2008. a.

Jaeäri dokumentide tähis: VJ4

Olulised trendid jaotusvõrkudes

	Eile	Täna	Homme
Nõudmised varustuskindlusele	Madal	Kõrge	Väga kõrge
Pinge kvaliteet ●	Vähetähtis	Oluline	Väga oluline
Tehniliste lahendusvariantide arv	Väike	Suur	Suur
Maa kasutusõiguse saamine ●	Lihtne	Väga keeruline “not in my backyard”	Väga keeruline “not in my backyard”
Nõuded looduskeskkonnale	Madalad	Kõrged	Väga kõrged
Regulatsiooni mõju ●	Puudus	Oluline	Väga oluline
Võrgu automatiseeritus	Puudus	Madal	Kõrge

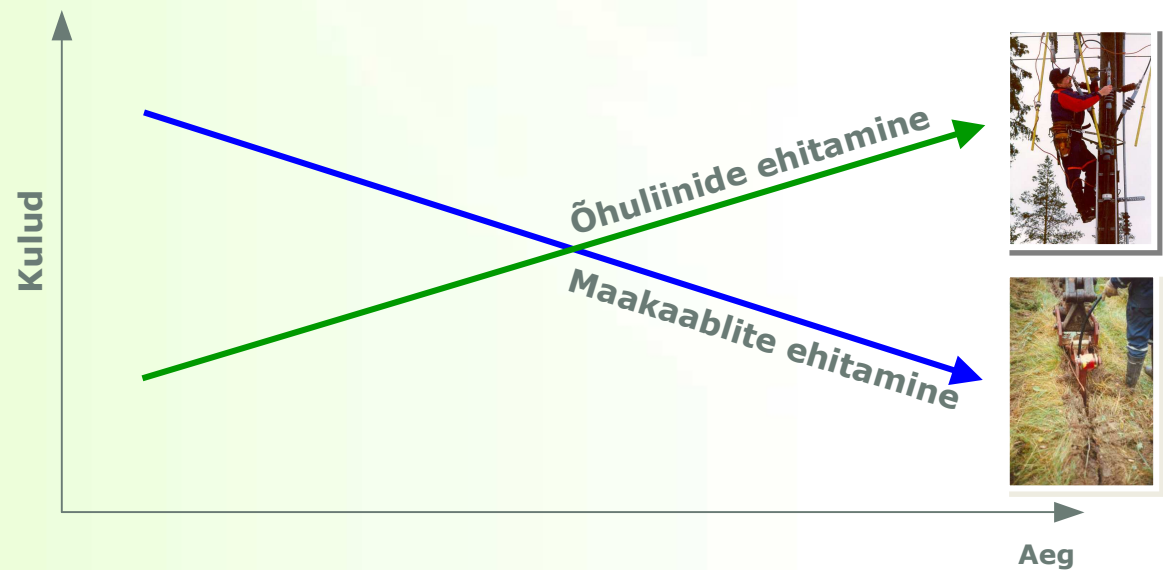
Muutused liiniehituses

	Hajaasutuspiirkond				Tiheasustus
	Mets		Avamaa ning teede ääres		
	Küntav	Mitteküntav	Küntav	Mitteküntav	
Keskpinge, uusehitus	Maakaabel, kündmismeetodil	Maakaabel, freesimis- või kaevemeetodil	Maakaabel, kündmismeetodil	Isoleeritud õhuliin kuni 2,5 MW, üle 2,5 MW maakaabel freesimis- või kaevemeetodil	Maakaabel
Madalpinge, uusehitus	Maakaabel, kündmismeetodil	Ripp-keerdkaabel	Maakaabel, kündmismeetodil	Ripp-keerdkaabel	Maakaabel
Keskpinge, rekonstrueerimine	Maakaabel, kündmismeetodil	Maakaabel, freesimis- või kaevemeetodil	Maakaabel, kündmismeetodil	Isoleeritud õhuliin kuni 2,5 MW, üle 2,5 MW maakaabel freesimis- või kaevemeetodil	Maakaabel
Madalpinge, rekonstrueerimine	Maakaabel, kündmismeetodil	Ripp-keerdkaabel	Maakaabel, kündmismeetodil	Ripp-keerdkaabel	Maakaabel või koostöös tänavavalgustuse haldajaga rippkeerdkaabel. Endiste ajanduskoperatiivide territooriumil rippkeerdkaabel või ühiskommunikatsioonide rajamisel maakaabel samasse kaevikusse.

Muutused liiniehituses

Märksõnad:

- Maakaablid;
- Automatiseerimine

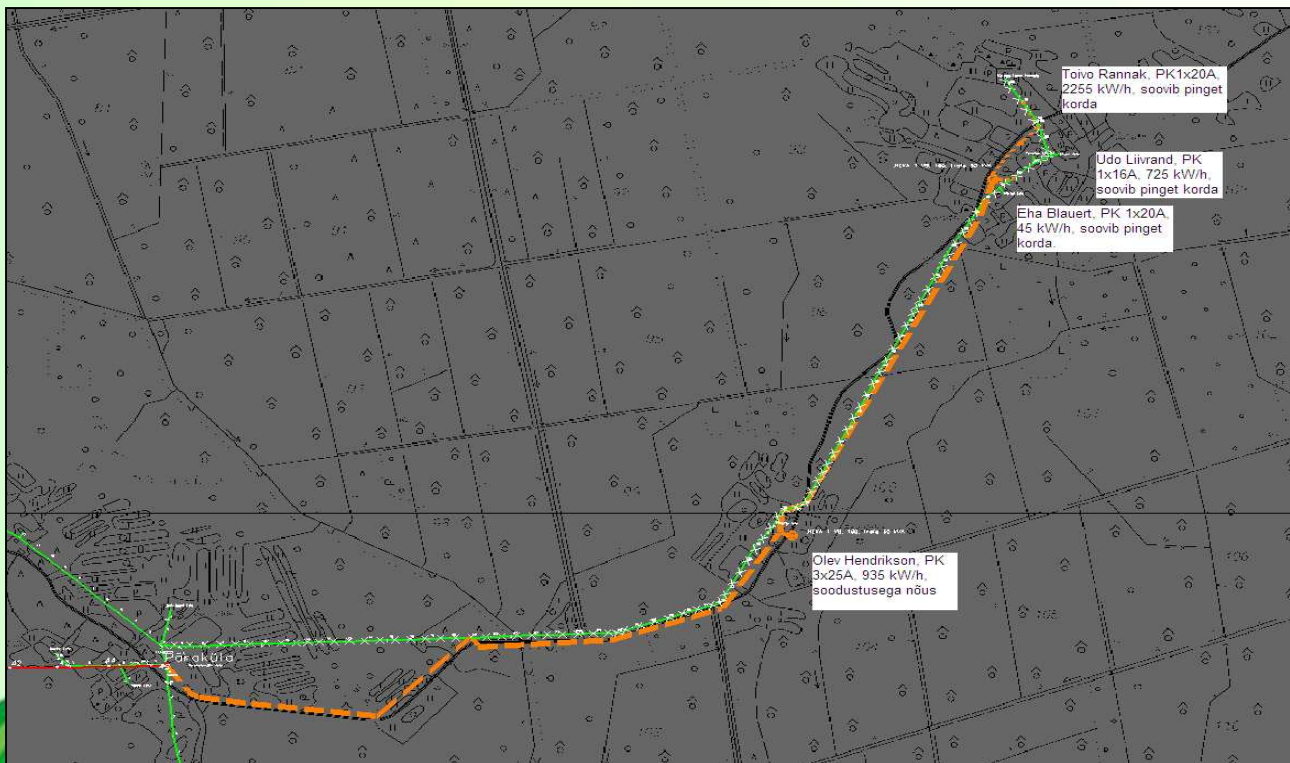
Peamised trendi mõjutavad tegurid:

- tööjõukulude kallinemine;
- töökindlus- ja keskkonnanõuete karmistumine;
- tehnoloogia areng.

Muutused liiniehituses

Metsas oleva liini toomine tee äärde vähendab:

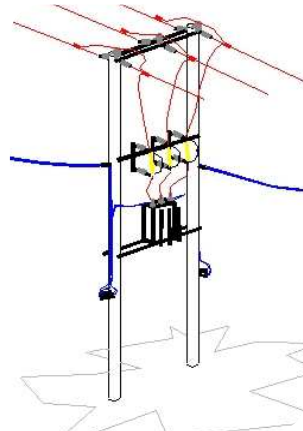
- SAIFI't poole võrra;
- Lihtne riket likvideerida sh.väiksem hoolduskulu;
- Väiksemad maaprobleemid;
- Tee ääres on liin lähemal toitepunktidele.

Muutused alajaamade ehituses

Märksõnad:

- KTP - mastalajaamad;
- komplektalajaamad

Peamised trendi mõjutavad tegurid:

- amortiseerunud alajaamad, ohutus;
- töökindlus- ja keskkonnanõuete karmistumine;
- tehnoloogia areng.

Muutused alajaamade ehituses

Märksõnad:

- automatiseeritus;
- telejuhitavus

Peamised trendi mõjutavad tegurid:

- automaatne taaspingestamine;
- seadmete areng ja odavnemine
- rikkekoha automaatne

Telejuhitavuse eesmärgid:

- piirkonna alajaamad;
- jaotusalajaamad;
- elektrienergia tootmisega seotud alajaamad.

Elektrivõrgu automatiseerimine

JV strateegiline eesmärk - kliendikatkestuste vähendamine

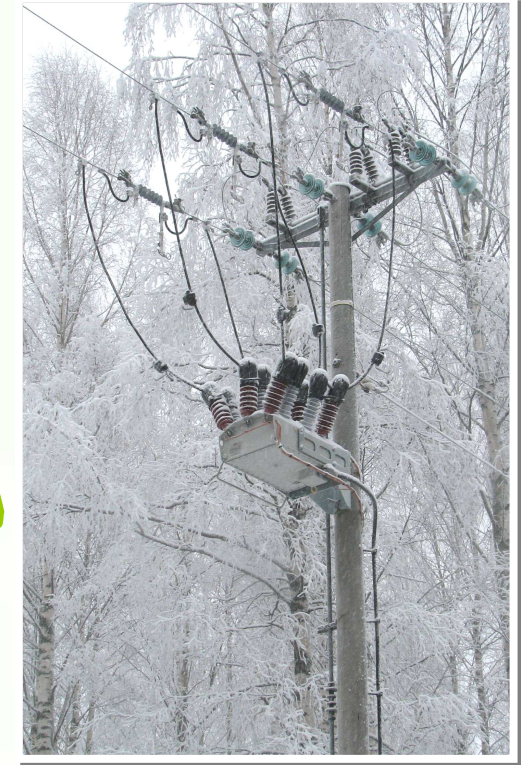
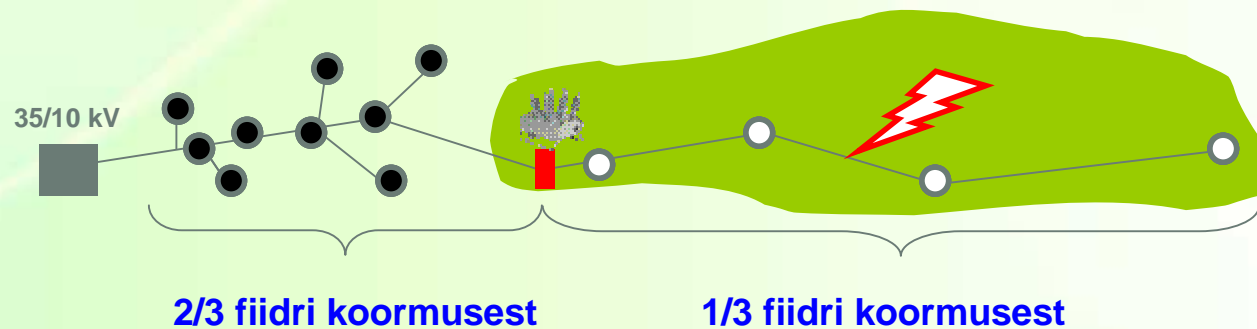
Võrgu automatiseerimine seisneb:

- Masti võimsuslülitite paigaldamine;
- Kaugjuhitavate koormuslahklülitite kasutamine;
- Lahutuspunktide rekonstrueerimine ja telejuhtimine;
- Kaheastmelise taaslülitusautomaatika kasutamine KP fiidritel;
- Automaatse pingereguleerimise lisamine 35/10 kV alajaamadesse.

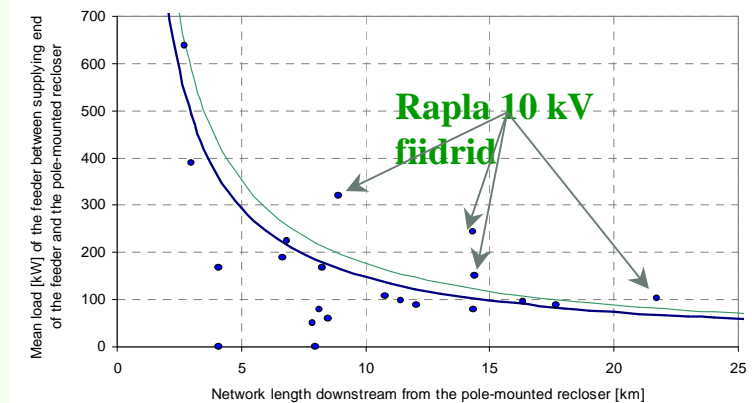

Kliendikatkestuste vähendamine

Mastivõimsuslüüti

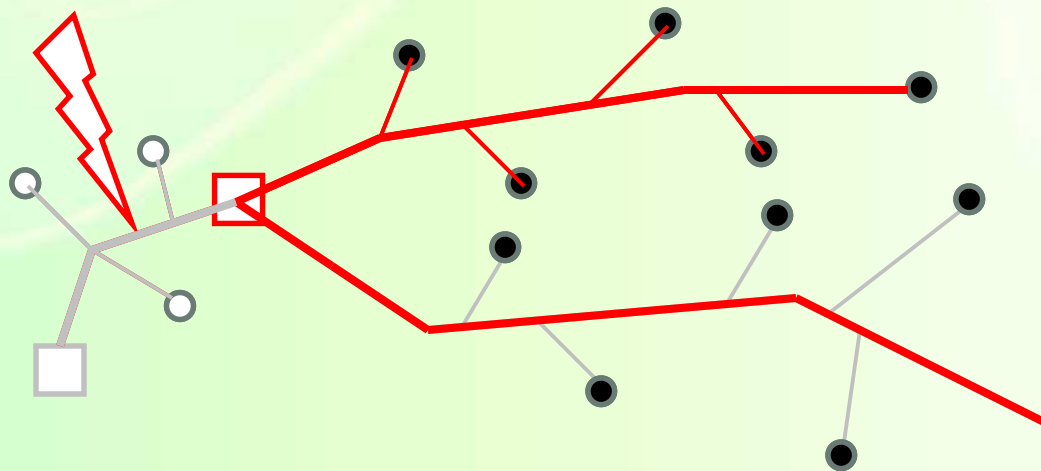

- Suurima SAIFI efektiga tegevus;
- Lühise korral säilib 2/3 koormusest;
- Jaotusvõrgus on 140 üle 40 km pikkuse liini (110 tuh klienti)

Kliendikatkestuste aja lühendamine

Koormuslahklüliti

- Peamine mõju on SAIDI-le, operatiivse tegutsemise korral ka SAIFI-le;
- Katkestusaeg väheneb kohalesõitmise aja võrra, sageli võib seda mõõta tundides.

Kadu

Kadu koosneb:

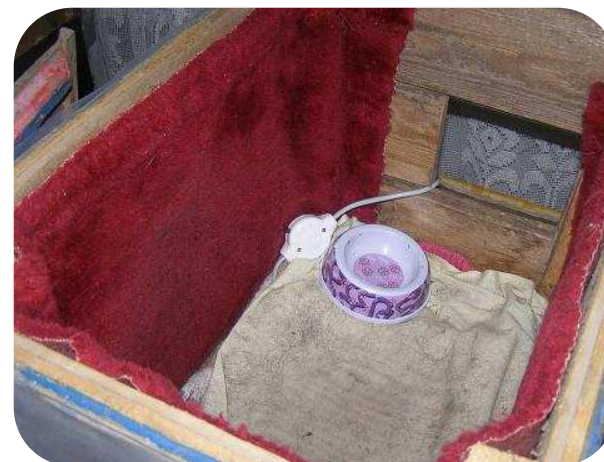
- Tehniline kadu – füüsikaline suurus;
- Kommertskadu – rikkelikud seadmed, klientide tarbimisest tingitud;

Tehnilise kao vähendamine:

- Õige ristlõikega liinid, alajaamade trafod;

Kommerts kao vähendamine:

- Bilansiarvestid;
- Tarbimise analüüs – statistiline töö;
- Mõõteseadmed kolmikute otsimiseks;
- Kaobrigaadid üle Eesti;

Näide kaotöö käigus
avastatud
põrandaküttega kassi
elukohast

Elektrivõrgu üldine planeerimine

- **Uuendame iga 5 aasta möödumisel 20 – 110 kV elektrivõrgu arengukava koostöös Eleringiga**
  - Johtuvalt 20 – 110 kV elektrivõrgu arengukavast koostame KP/MP tõmbekeskuste ja linnade arengukavad;
- Planeerimisel võtame aluseks piirkonna üldplaneeringu ja kohalike omavalitsuste arengukava;
- Kooskõlastame elektrivõrgu ehitus- ja rekonstrueerimisplaanid kohalike omavalitsustega;
- Teeme kulude optimeerimiseks koostööd teiste kommunikatsioonivaldajatega;
- Osaleme aktiivselt võrgutegevusega seotud seadusandluse kujundamisel.

20...110 KV ELEKTRIVÕRGU ARENGUKAVA

Kesk-Eesti & Viljandi piirkond

 Elektroenergeetika
Konsultatsiooni ja
Projekteerimise Aktsiaselts
Jaanu 2003

Eesti Energia

Teemad

Võrguettevõtete strateegia

- Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis
- Strateegilised eesmärgid jaotusvõrkudes
- Võrguhalduse põhimõtted investeerimisel
- **Investeerimisvajadus**
- Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

Nutikas elektrivõrk

- ...

Kas Eesti Energia määrab raha vajalikeks investeringuteks elektrivõrgus?

KONKURENTSIAMET
Estonian Competition Authority

JV ülesandeks on omada ülevaadet oma varade seisust:

- Milline võrgu osa on korras?
- Milline võrgu osa ei ole korras?
  - Millises ulatuses on võrk korrast ära?
  - Millised on peamised põhjused, mis/miks ei ole korras?
  - Kui palju korda tegemine maksab?
- Kas vara on 40 aastases uuenemistsükliis?

JV edastab oma vajadused 3 aastase tsükliga

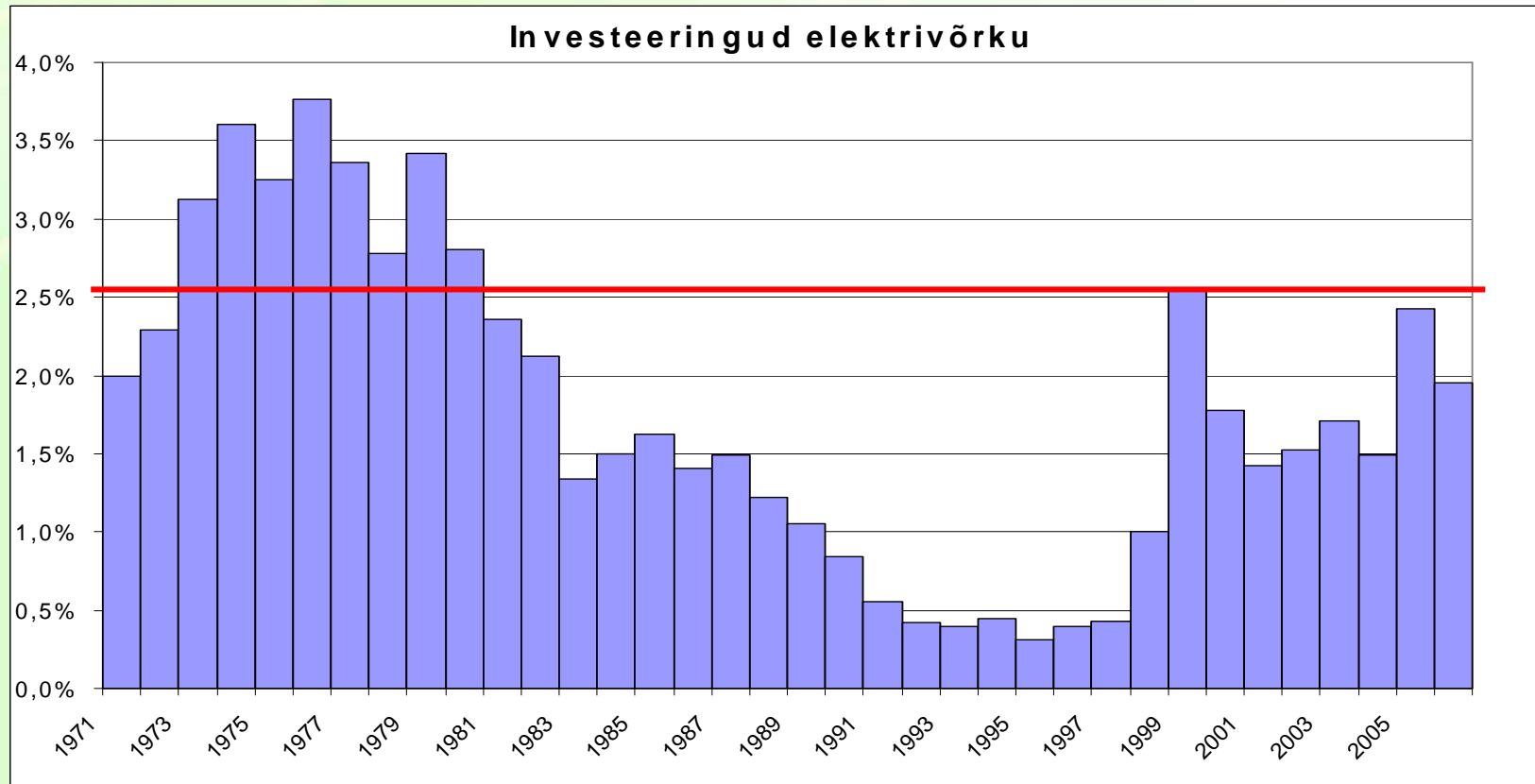
Konkurentsiametile koos omapoolse põhjendatud raha sooviga

- Konkurentsiamet teeb oma arvutused ja kinnitab või ei kinnita JV vajaduse – selliselt kujuneb võrgutasu osa elektrienergia hinnas.

Eesti Energia

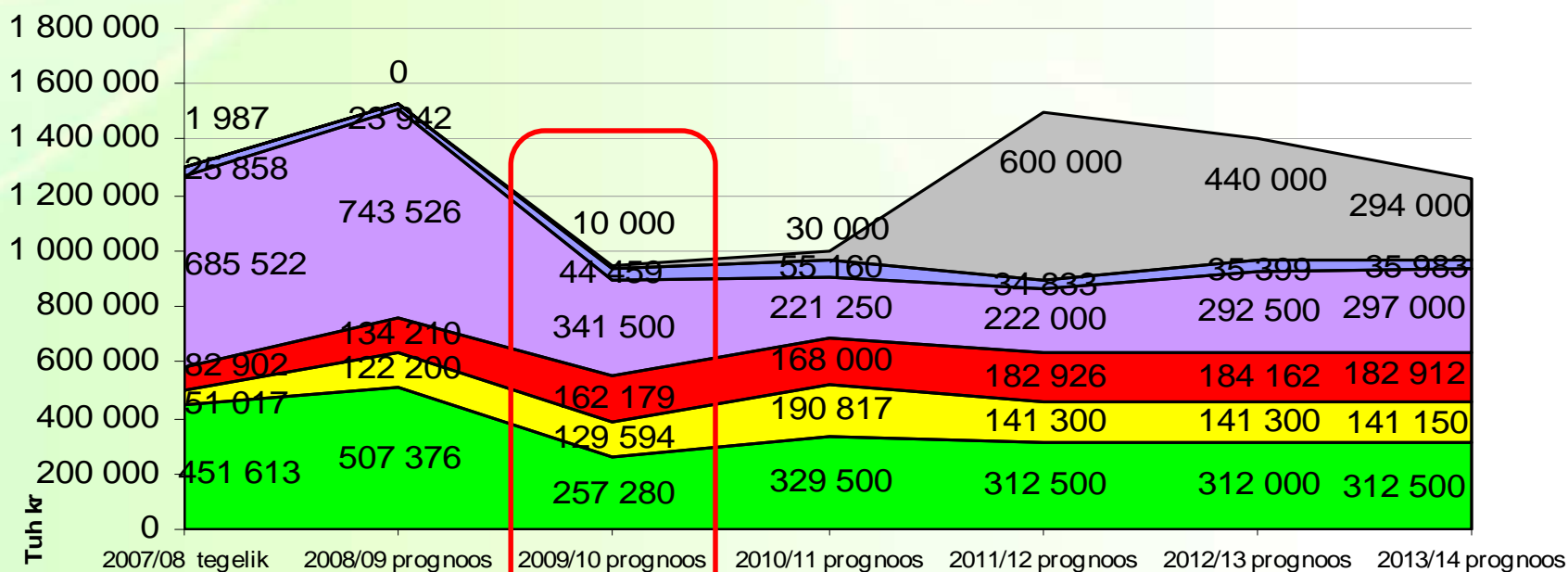
Elektrivõrgu uuendusvajadus

Elektrivõrgu uuendamistsükkel on 40 aastat ning sellest igal aastal tuleb uendada 2,5 %, et tagada 40. a. uuenemistsüklit.

Investeeringute mahud (prognoos)

JV investeeringud 2007/08 - 2013/14 ma. tööde lõikes

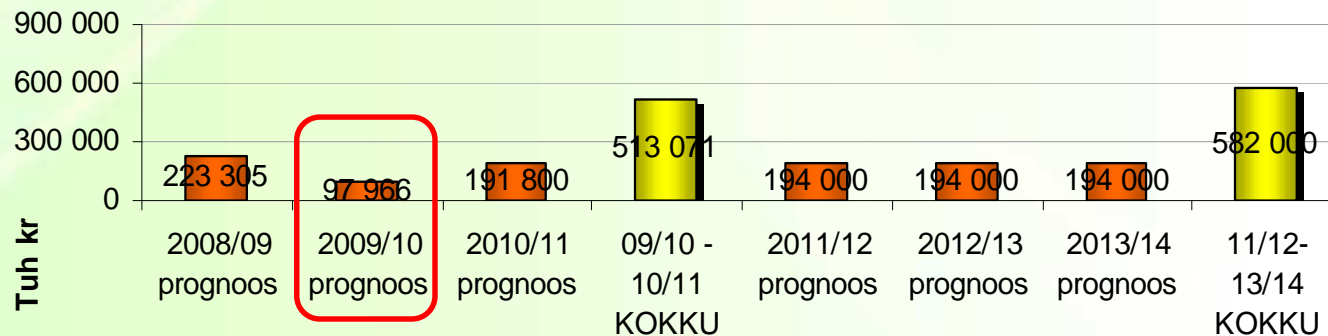

- Investeeringud KLG-sse
- Investeeringud mõteseadmetesse prognoosina kuni 2013/14 ma.
- Liitumisinvesteeringud prognoosina kuni 2013/14 ma.
- Pingeprobleemi likvideerimine
- 20-35 kV töökindlusinvesteeringud sh. PV liitumistasud prognoosina kuni 2013/14 ma.
- 0,4-20 kV töökindlusinvesteeringud prognoosina kuni 2013/14 ma.

Investeeringute mahud

0,4-20 kV töökindlusinvesteeringud projektiga

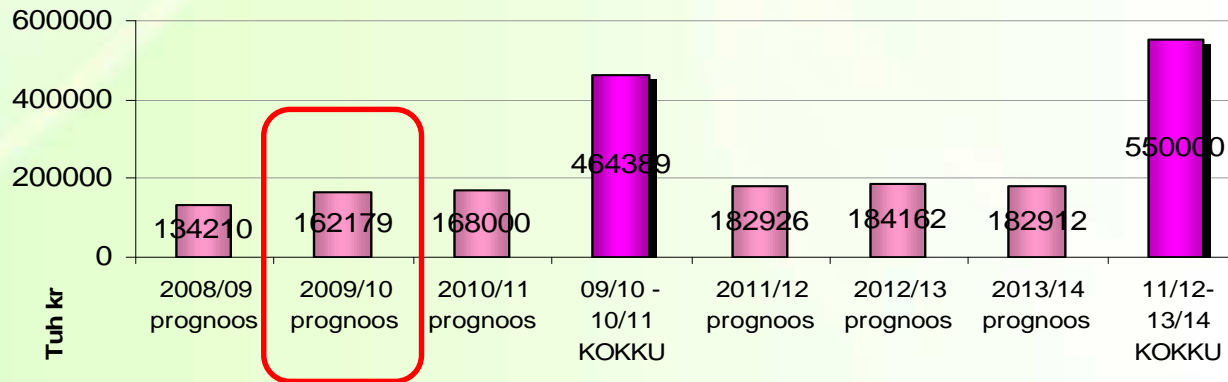
Töökindlusinvesteeringute maht 0,4-20 kV liinidesse ja AJ-se:

- Aastamaht peaks olema min 300 MEEK ja normaalne 400 MEEK;
- 2009/10 – 10/11 ma. investeeringud enamuses KP-sse;
- 2009/10 – 10/11 ma. investeeringuid MP-sse teeme vaid äärmisel vajadusel tulenevalt sellest, et meie eesmärk on vähendada kliendikatkestusi ja need tulevad KP-st;
- Alates 2011/12 ma.st kui on võimalus rahastatuse suurendamiseks suurendame taas investeeringuid MP-sse;
- Lisaks aitab kliendikatkestusi vähendada elektrivõrgu automatiseerimine ja mastivõimsuslülitite paigaldus.

Investeeringute mahud

Pingeprobleemi rahastamine

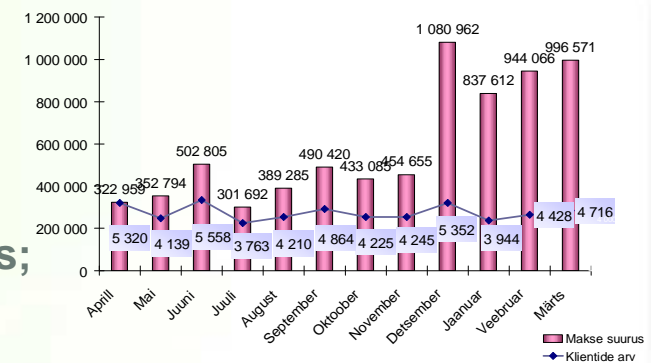

Pingeprobleemseid kliente kokku 7 474 tk.

- 2 817 klienti said lubaduse PP lahendamiseks 2013/14 ma. lõpuks
- 2 234 klienti ei saanud raha puudumise tõttu lubadust, kuid soovis korda saada.
- 2 423 klienti soovis hinnasoodustust võrguteenuselt – said lubatud soodustuse.

Allahindlus võrguteenuselt on 80%, PP tuvastamisest alates;

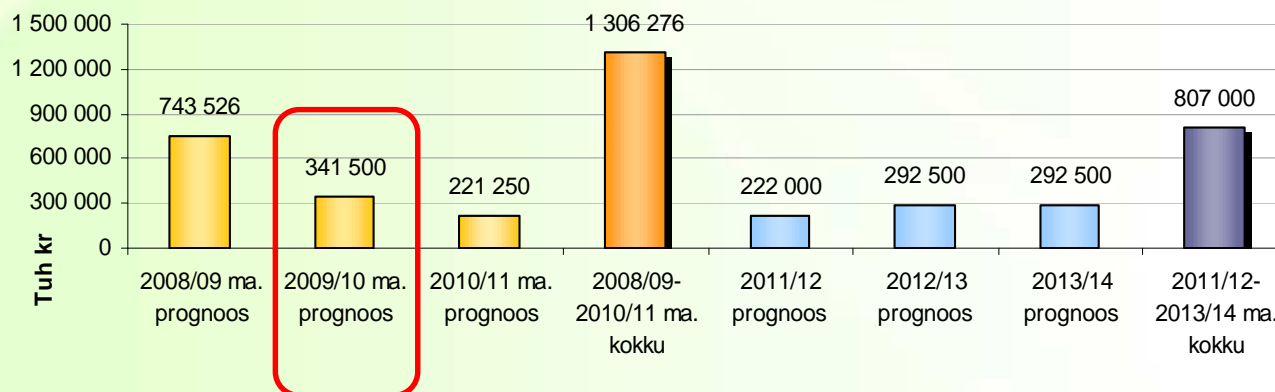
- 2008/09 ma. maksime hinnasoodustuseks 7,1 MEEK;
- 16.04.2009. a. seisuga maksame AH 7 198 kliendile.

Eesti Energia

Investeeringute mahud

Liitumisinvesteeringud

Suured liitumisinvesteeringute mahud:

- vähendasid olemasoleva elektrivõrgu uuendamise raha;
- võimaldasid rajada uutesse piirkondadesse uute põhimõtete alusel uut elektrivõrku (komplektalajaamad, maakaabel);
- vajadusel kaasnevalt uuendada vähesel määral 0,4 kV elektrivõrku, vähem keskpinge võrku;

Teemad

Võrguettevõtete strateegia

- Jaotusvõrgu roll energiasüsteemis
- Strateegilised eesmärgid jaotusvõrkudes
- Võrguhalduse põhimõtted investeerimisel
- Investeerimisvajadus
- **Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine**

Nutikas elektrivõrk

- ...

Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

- Elektriturg avaneb Eesti puhul kahes etapis:
  - 2009. a. 35% ca. 1,2 GWh/a (40 GWh 5-7);
  - 2013. a. 65% st. kodutarbijad.
- Konkurentsi elektrienergia ülekandes/transiidis ja jaotuses ei teki;
- Elektrienergia ülekandja Elering ja jaotaja Jaotusvõrk on ja jäävad avatud elektrituru tingimustes loomuliku monopoli seisus – nii nagu Fortum Lääne ja Viimsi ning VKG Elektrivõrgud;
- Konkurents tekib:
  - tootjate vahel;
  - elektrienergia müügiettevõtete vahel.
- Taastuvenergia on eraldi teema – nad võivad konkureerida kui on taastuvenergia limiidi välised tootmised. Limiidi sisesed ei konkureeri kuna Eleringil on ostukohustus.

Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

- Kliendil on võimalus valida müügiettevõtteid ja osta erineva hinnaga elektrienergiat;
- Ühendatuks jääb ta endiselt senise võrguettevõttega:
  - reguleeritud ülekandetasu lisandub endiselt elektrienergiale;
  - reguleeritud jaotustasu lisandub endiselt elektrienergiale.
- Avatud elektriturg on võimaluseks ka Eesti Energiale:
  - Enefit SIA, jõuline kasv 2008 Läti turul ca 8% kogumahust;
  - Enefit UAB, 2008 sisenemine Leedu turule, tuumaga keeruline konkureerida;
  - Solidus Oy, Soome – kogemuste hankimine ning Estlinki kasutus.
- Avatud turul lihtsam hakkama saada olles kontsern nagu näiteks Vattenfall (Rootsi), Fortum (Soome)

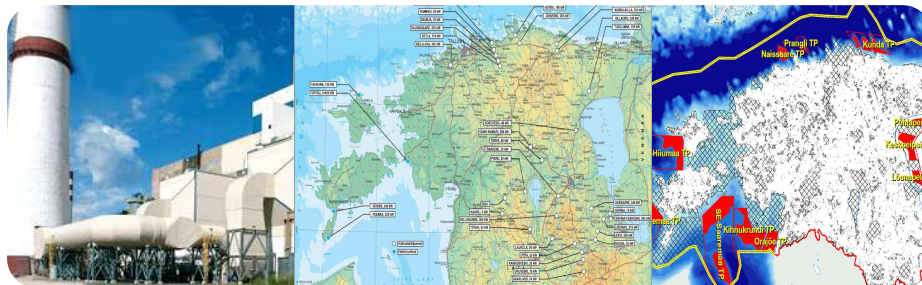
Turu avanemine ja energia hajutatud tootmine

2 stabiilsemat taastuvenergia lahendust JV jaoks on:

- tuul;
- vesi;
- turvas, puiduhake;
- päike jt.

Millist mõju avaldab uus tootmine võrgule:

- sagedus, pingekõikumised, harmoonilised jt;
- normaalskeemi vastavusse viimine;
- võrgu automatiseeritus ja telejuhitavus;
- tootmise reserveeritavus, kui tootmine lakkab töötamast või tootja võrgühendus katkeb;

Täna !

